

Zorgboer past werkwijze en bedrijfsvoering aan

De zorgvraag is zeer divers. Op een zorgboerderij wordt daarom zorg geboden in de vorm van dagbesteding, arbeidsintegratie, wonen of behandeling. Om goed in te kunnen spelen op de behoeften van de deelnemers, past de zorgboer(in) bovendien zijn werkwijze en bedrijfsvoering aan. In dit artikel een overzicht van de aanpassingen die zorgboeren deden op hun bedrijven.

Reina Ferwerda - Van Zonneveld
(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR)
Manon Schoone en Annemarie van Diepen
(studenten Wageningen UR)
Simon Oosting en
Francisca Caron - Flinterman
(ASG – Animal Sciences Group van Wageningen UR)

De zorgboer blijkt zeer creatief te zijn in het bedenken van aanpassingen, maar is zich vaak niet bewust van al de aanpassingen die hij doet. Toch zou dat niet verkeerd zijn, omdat de aanpassingen van waarde zijn voor andere (zorg)boeren. Uit de onderzochte zorgboeren gehouden internetenquête en interviews blijkt namelijk dat er behoefte is aan een website waarop kennis wordt gedeeld. In het onderzoek zijn drie groepen deelnemers met elkaar vergeleken: kinderen met Autisme Spectrum Stoornissen (ASS), mensen met een verstandelijke beperking en mensen voor reïntegratie. Afhankelijk van de deelnemers die ontvangen worden, past een zorgboer zijn bedrijf aan, zowel landbouwtechnisch als op het gebied van management.

Landbouwtechnische aanpassingen

Landbouwtechnische aanpassingen worden gedaan aan de gebouwen, het erf, gereedschap en machines, dierkeuze en huisvesting, moestuinen en kassen. Voorbeelden van aanpassingen in bedrijfsgebouwen zijn het bouwen van een kantine, maken van een invalidentoilet en douche en het creëren van een aparte snoezel- of rustruimte. Deze ruimte kan een professioneel ingerichte snoezelkamer of een met stropakken omgebouwd stalletje zijn, waarin bijvoorbeeld een overprikkeld kind met ASS zich terug kan trekken om met een dier te knuffelen. Gereedschap en machines worden vooral aangepast om ze handzamer en veiliger te maken. Voor kinderen met ASS wordt bijvoorbeeld kleiner en lichter gereedschap aangeschaft, zoals een plastic sneeuwschuif voor het uitmesten van de stal. Om duidelijk te maken waar en hoe het handgereedschap opgeborgen moet worden, wordt voor deelnemers met een verstandelijke beperking de omtrek van het gereedschap op een bord aangegeven. Bovendien is al het gereedschap voorzien van een haakje om het gemakkelijk op te kunnen hangen. Voor deel-

nemers voor reïntegratie wordt alleen extra gereedschap aangeschaft; voor hen zijn de eerder genoemde aanpassingen niet nodig. Om het uitvoeren van taken te vergemakkelijken worden ze gevisualiseerd. Dit visualiseren maakt het voor deelnemers met ASS of een verstandelijk beperking mogelijk zelfstandig hun werk te doen. Voor het visualiseren wordt gebruik gemaakt van pictogrammen, kleurcoderingen en foto's. Een sprekend voorbeeld is het 'balletjes-systeem'. De zorgboer vult een buis met gekleurde ballen. Bij het voeren van de dieren haalt de deelnemer de onderste gekleurde bal uit de buis en legt deze op de kruiwagen met voer. De deelnemer leegt de kruiwagen op de plaats waar een plastic bak staat die dezelfde kleur heeft als de bal en legt de bal in de bak.

Inzet van dieren en moestuin

De dieren op een zorgboerderij spelen een belangrijke rol en hebben verschillende functies. Naast de productiefunctie, maken dieren deel uit van de activiteiten die aangeboden worden aan deelnemers en vervullen ze een rol tijdens ontspanning. Door het inzetten van dieren in de zorg verandert de dierkeuze. De zorgboer let bijvoorbeeld op aibaarheid, veiligheid en grootte van het dier. Om die reden zijn er op zorgboerderijen meer kleine dieren te vinden zoals konijnen, cavia's, kippen en pony's. De huisvesting van de dieren wordt aangepast voor de veiligheid van zowel de deelnemer als het dier. Een zorgboer ontwikkelde bijvoorbeeld een 'valhek' om deelnemers veilig in de stal te laten werken. Het hek bestaat uit drie delen en kan vanuit de ophangconstructie bovenin de stal naar beneden getrokken worden. Door aan een touw te trekken, gaat het hek daarna weer gemakkelijk omhoog. Veel zorgboerderijen hebben een moestuin of kas voor het aanbieden van extra activiteiten voor deelnemers. Met kleine aanpassingen kunnen deze tuinen en kassen vaak gebruiksvriendelijker of veiliger worden gemaakt.

Managementaanpassingen

De zorgboer past zijn bedrijfsvoering aan op de behoeften van de deelnemers. Dagstructuur, ritme, voorspelbaarheid en duidelijkheid zijn belangrijk voor de deelnemers. Op alle zorgboerderijen is een duidelijke dagstructuur met pauzes op vaste tijden. Omdat duidelijkheid belangrijk is, vertelt de zorgboer precies wat iemand moet doen, hoe hij het moet doen, waar het moet gebeuren en met wie hij het moet doen. Voor kinderen met ASS en deelnemers met een verstandelijke beperking bestaan de taken uit afgebakende kleine klussen. De deelnemers voor reïntegratie krijgen langdurige klussen aangeboden. Bij een aantal klussen, met name de wat grotere klussen, laat de zorgboer deelnemers in groepjes werken. Voor deelnemers voor reïntegratie wordt daarbij gewerkt aan de sociale vaardigheden. Voor deelnemers met een verstandelijke beperking kan samenwerking leiden tot betere prestaties. Het merendeel van de zorgboerderijen met een agrarische productietak biedt activiteiten aan die onderdeel uitmaken van deze tak. Zoals het helpen bij het melken, stallen schoonspuiten en dieren verplaatsen. Opvallend is dat veel zorgboerderijen activiteiten aanbieden rondom hobbydieren en moestuin of kas. Dit wordt gedaan om extra activiteiten aan te kunnen bieden met veel repeterende handelingen. Een aantal activiteiten heeft een leerdoel. Per deelnemer wordt bekeken wat iemand met

zijn of haar handicap en kwaliteiten kan of nodig heeft. Eén van de zorgboeren, die kinderen met ASS ontvangt, werkt met een leerbladensysteem. Er zijn leerbladen over allerlei onderwerpen ontwikkeld. Op een leerblad staat algemene kennis over een onderwerp. Deze kennis wordt in de praktijk geoefend. Sommige werkzaamheden worden uitgesteld tot een tijdstip waarop geen deelnemers op de boerderij aanwezig zijn. Er zijn zorgboeren die de loonwerker 's avonds laten komen.

Veiligheid en hygiëne

Veiligheid en hygiëne maken deel uit van de kwaliteit die geleverd wordt. Aanpassingen op dit vlak zijn zowel landbouwtechnisch- als managementgerelateerd. Een voorbeeld van een landbouwtechnische aanpassing voor de veiligheid is de zorgboerderij waar de drempels rood zijn geverfd voor een slechtiende deelnemer. Een voorbeeld van een managementgerelateerde aanpassing in het kader van de veiligheid is het behalen van het BedrijfsHulpVerleningsdiploma (BHV) door zorgboeren.

Het onderzoeksrapport is te downloaden van: www.documents.plant.wur.nl/wewi/254.pdf. De link naar de brochure is: www.edepot.wur.nl/8291. Beide documenten kunt u ook opvragen bij reina.ferwerda@wur.nl.

ZELFBEDACHTTE HULPMIDDELEN

Een van de zorgboeren ontwikkelde een 'valhek' om deelnemers veilig in de stal te kunnen laten werken (links). Een andere zorgboer hanteert een systeem van gekleurde bakken en ballen, zodat de deelnemer weet waar de kruiwagen geleegd moet worden.

Foto's: ASG